

Ігри та вправи на
розвиток
мовленнєвого
дихання.

Правильне мовленнєве дихання необхідне для розвитку мовлення, оскільки дихальна система - це ні що інше як енергетична база для мовленнєвої системи. Дихання впливає на звуковимову, артикуляцію і голос.

Недоліки дитячого дихання можна подолати:

- 1) розвитком більш глибокого вдиху і більш тривалого видиху;
- 2) формування у дітей уміння правильно дихати в процесі мовлення.

Вправи пропонуємо дитині тільки в ігровій формі, не забуваємо, що поруч з нами знаходяться дошкільнята і гра для них на першому місці.

При проведенні ігор, спрямованих на розвиток у дитини дихання, необхідно знати і пам'ятати, що дихальні вправи швидко стомлюють її і при цьому можуть викликати запаморочення. Тому ігри повинні обмежуватися у часі 3-5 хвилин з перервами на відпочинок. Слід мати на увазі й те, що у всіх іграх, які розвивають дихання, суворо дотримується правило: вдих збігається з розширенням грудної клітки, видих - з звуженням її.

Запам'ятайте **параметри правильного ротового видиху**:

- видиху передуює сильний вдих через ніс - "набираємо повні груди повітря";
- видих відбувається плавно, а не поштовхами;
- під час видиху губи складаються трубочкою, не слід стискати губи, надувати щоки;
- під час видиху повітря виходить через рот, не можна допускати виходу повітря через ніс (якщо дитина видихає через ніс, можна затиснути її ніздрі, щоб вона відчула, як повинно виходити повітря);
- видихати слід, поки не закінчиться повітря;
- під час співу або розмови не можна добирати повітря за допомогою частих коротких вдихів.

Співай зі мною!

Мета: розвиток правильного мовленнєвого дихання – проспівати на одному видиху голосні звуки А, О, У, І, Е

Хід гри: Спочатку педагог пропонує дітям разом з ним заспівати «пісеньки».

- Давайте заспіваємо пісні. Ось перша пісенька: «А-А-А!» Наберіть побільше повітря
- вдихніть повітря. Пісенька повинна вийти довга.

Під час гри педагог стежить за чіткою вимовою і перебільшує артикуляцію звуків. Спочатку співаємо звуки А, У, поступово кількість «пісеньок» можна збільшувати.

– Ось друга пісенька: «У-У-У!» Тепер «О-О-О!», «І-І-І!», «Е-Е-Е!»

Можна влаштувати змагання між дітьми: перемагає той, хто заспіває довше за всіх на одному видиху.

– Давайте влаштуємо змагання: почнемо співати всі разом, переможе той, у кого найдовша пісенька.

Вітерець

Мета: розвиток сильного плавного ротового видиху; активізація губних м'язів.

Обладнання: паперові султанчики .

Хід гри: Перед початком гри необхідно підготувати султанчики. Для цього прикріпіть смужки кольорового паперу на дерев'яній паличці. Можна використовувати тонкий цигарковий папір, або ялинкову прикрасу «дощик».

Педагог пропонує пограти з султанчиком. Показує, як можна подути на паперові смужки, потім пропонує дитині подути.

— Уяви, що це чарівне дерево. Подув вітерець — і зашелестіли на дереві листочки! Ось так! А тепер ти подуй!

Гра може проводитись як індивідуально, так і в групі дітей. У другому випадку діти дмухають на свої султанчики одночасно.

Сдуй кульку

Мета: розвиток правильного мовленнєвого дихання – тривале вимовляння на одному видиху приголосного звуку Ф.

Хід гри: Запропонуйте малюкам пограти в таку гру: стоячи на килимі, широко розведіть руки в сторони – вийшов шар, потім вимовляєте тривало звук Ф, одночасно зводячи руки перед собою – кулька здувається. В кінці обійміть себе за плечі – кулька здулася.

– Давайте пограємо в кульки! Розведіть руки в сторони – ось так! Ось які великі кулі вийшли. Раптом в кульці утворилася маленька дірочка, і вона почала здуватися... Повітря виходить з кульки: Ф-Ф-Ф! Здулася кулька!

Нагадайте дітям, що слід вдихнути побільше повітря, поки кулька надута, а потім поступово плавно видихати його, вимовляючи звук Ф. Добирати повітря не можна.

Сніг іде!

Мета: формування плавного тривалого видиху; активізація губних м'язів.

Обладнання: шматочки вати.

Хід гри: Педагог розкладає на столі шматочки вати, нагадує дітям про зиму.

- Уявіть, що зараз зима. На вулиці сніжок падає. Давайте дути на сніжинки!
Дорослий показує, як дути на вату, діти повторюють. Потім всі піднімають вату, і гра повторюється знову.

Кульбабка

Мета: розвиток плавного тривалого видиху через рот; активізація губних м'язів.

Хід гри: Гру проводять на повітрі - на галявині, де ростуть кульбабки. Дорослий пропонує дітям віднайти серед жовтих кульбаб вже відцвілі і зірвати їх. Потім показує, як можна подути на кульбабу, щоб злетіли всі пушинки. Після цього пропонує дітям подути на свої кульбабки.

- Давайте дути на кульбабки! Дуйте один раз, але сильно - щоб всі пушинки злетіли. Дивіться, летять пушинки, як маленькі парашутики.

Можна влаштувати змагання: кожен з дітей дмухає на свою кульбабку один раз. Перемагають ті з дітей, у яких на голівці квітки не залишиться жодної пушинки.

Котися, олівець!

Мета: розвиток довготривалого плавного видиху; активізація губних м'язів.

Обладнання: олівці з гладкою або ребристою поверхнею.

Хід гри: Дитина сидить за столом. На столі на відстані 20 см від дитини покладіть олівець. Спочатку дорослий показує, як з силою дути на олівець, щоб він покотився на протилежний край столу. Потім пропонує дитині подути на олівець. Другий учасник гри ловить олівець на протилежному кінці столу. Можна продовжити гру, сидячи один навпроти одного, і перекичуючи один одному олівець з одного кінця столу на інший.

Організовуючи гру в групі, можна влаштувати змагання: двоє дітей сидять за столом, перед ними лежать олівці. Дути на олівець можна тільки один раз. Перемагає той, чий олівець покотився далі.

Бульки

Мета: розвиток сильного ротового видиху; навчання вмінню дути через трубочку; активізація губних м'язів.

Обладнання: склянка з водою, коктейльні трубочки різного діаметра.

Хід гри: У склянку, наполовину наповнену водою, опустіть коктейльну трубочку і подуйте в неї, бульбашки з гучним бульканням будуть підніматися на поверхню. Потім дайте трубочку і запропонуйте дитині подути.

- Давай зробимо веселі бульки! Візьми трубочку і подми в стакан води. Якщо дути слабо - виходять маленькі бульки. А якщо сильно подути, то виходить ціла буря! Давай влаштуємо бурю!

У "бурі" в воді можна легко оцінити силу видиху і його тривалість. На початку занять діаметр трубочки повинен бути 5-6 мм, в подальшому можна використовувати більш тонкі трубочки.

Багато дітей, які звикли пити сік з пакетиків через трубочку, не відразу розуміють, що від них вимагають, можуть почати пити воду (тому на всяк випадок краще використовувати очищену питну воду). В цьому випадку спочатку запропонуйте подути через трубочку на шматочок ватки на столі або на долоньку, щоб відчутти чи виходить з трубочки повітря.

Інша з можливих проблем - дитина може кусати і гризти м'яку трубочку або перегинати її. В цьому випадку можна використовувати корпус гелевої ручки - прозору трубочку з твердої пластмаси.

Крім цього, дитина може, тримаючи трубочку в губах, видихати повітря через ніс. В цьому випадку слід обережно затиснути пальцями ніс малюка і запропонувати подути знову.

Рости, піна!

Мета: розвиток сильного ротового видиху; активізація губних м'язів.

Обладнання: склянка з водою, коктейльні трубочки різного діаметру, рідина для миття посуду.

Хід гри: Цю гру можна запропонувати дитині після того, як вона навчилася добре дути через соломинку в склянку з водою (не п'є воду, не перегинає трубочку). Додайте у воду трохи рідини для миття посуду, потім візьміть трубочку і подуйте в воду - з гучним бульканням на очах у дитини виросте хмара бульбашок, що переливаються. Потім запропонуйте дитині подути. Коли піни стане багато, можна подути на неї.

- Зараз я влаштую фокус-покус! Беру рідину для посуду і капаю воду... Тепер перемішую - ари-бари-топ-топ-топ! Беру трубочку і дмухаю. Дивись, що вийшло! Це піна з маленьких і великих бульбашок! Тепер ти спробуй подути.

Після того, як діти на індивідуальних заняттях навчаться правильно діяти - дути в трубочки, не проливати воду і т. п., можна проводити таке заняття в групі.

День народження

Мета: розвиток сильного тривалого плавного ротового видиху; активізація губних м'язів.

Обладнання: зефір в шоколаді або пастила; маленькі свічки для торта; іграшковий ведмедик.

Хід гри: Приготуйте зефір в шоколаді або пастилу і застроміть одну або кілька святкових свічок - сьогодні "день народження ведмедика". Разом з дитиною накрийте на стіл, використовуючи іграшковий посуд, запросіть гостей - зайчика і ляльку, заспівайте для ведмедика пісеньку. Потім урочисто внесіть "святковий торт" із запаленою свічкою.

-У ведмедика сьогодні день народження. Йому виповнюється один (або більше) рік. Давай привітаємо ведмедика! Ось святковий торт - допоможи ведмедику задуть свічки.

Коли дитина задуває свічку, стежте, щоб видих був тривалим, сильним і плавним. Поясніть малюкові, що у нього є кілька спроб, в кожную з яких дути можна тільки один раз. Якщо свічка не згасла - знову набираємо в груди повітря і пробуємо ще раз.

Багато дітей, роблячи правильний видих, не можуть вірно направити струмінь повітря, що видихується - воно проходить повз полум'я свічки. У цьому випадку корисно для наочності запропонувати дути в трубу, зроблену з листа щільного паперу (діаметр 3-4 см), т. к. з допомогою труби можна контролювати напрямок повітря.

Спочатку треба ставити свічку на відстані близько 30 см від дитини. Поступово відстань від дитини до свічки можна збільшувати до 40-50 див. Поясніть дитині, що наближатися до свічки занадто близько не слід.

Пір'їнка, лети!

Мета: розвиток сильного плавного спрямованого видиху; активізація губних м'язів.

Обладнання: пташине пір'я.

Хід гри: Підкиньте пір'їнку вгору і дуйте на неї, не даючи впасти вниз. Потім запропонуйте дитині подути. Зверніть її увагу на те, що дути потрібно сильно, направляючи струмінь повітря на пір'їнку знизу вгору.

Паперовий прапорець

Мета: розвиток сильного плавного безперервного видиху; активізація губних м'язів.

Обладнання: смужки тонкого кольорового паперу (розмір: 15х2,5 см).

Хід гри: Перед початком заняття підготуйте папери. Покажіть дітям, як можна подути на смужку, піднісши її до нижньої губи (смужку слід тримати великим і вказівним пальцями).

- Давайте перетворимо паперові смужки справжні прапорці. Для цього потрібно зробити вітер - ось так! Прапорці полощуться на вітерцеві!

Це не проста вправа, вона виходить у дітей далеко не відразу.